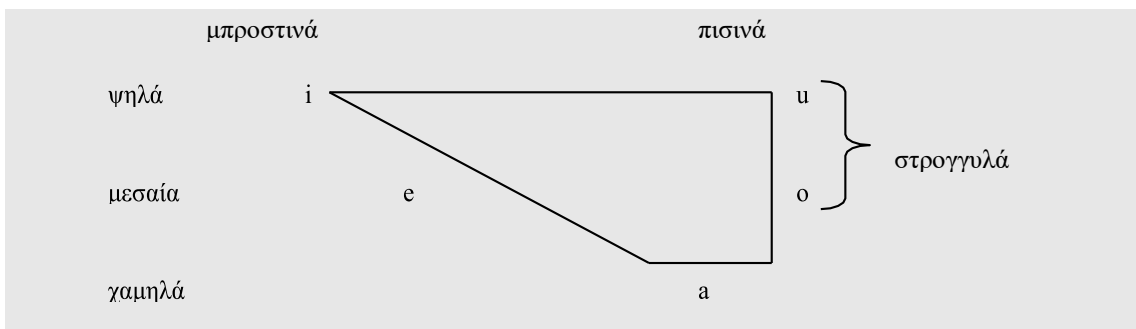

Γραπτή Εξέταση 05.07.2024

Φωνήεντα

Σύμφωνα

Τρόποι/Τόποι άρθρωσης	Διχειλικά	Χειλο-δοντικά	Οδοντικά	Φατνιακά	Ουρανικά	Υπερωικά
Στιγμαία (Κλειστά)	p b			t d	c ɟ	k g
Διαρκή (Τριβόμενα)		f v	θ ð	s z	ʃ ʒ	x ɣ
Ρινικά (Ερρινα)	m	ɱ		n	ɲ	ŋ
Πλευρικά				l	ʎ	
Παλλόμενα				r		

Όπου υπάρχουν ζεύγη συμβόλων, το αριστερό σύμβολο παριστάνει άηχο και το δεξί ηχηρό.

1) Μεταγράψετε α) φωνητικά και β) φωνολογικά τις παρακάτω λέξεις και φράσεις:

Πάμε εκδρομή στον Πόρο.

Δεν τέλειωσα ακόμη.

Πέντε μόνο υπάρχουν στον κόσμο, το ένα στην Αγγλία.

Αχ και να 'ξερες ποια είναι!

2) Μεταγράψτε αντίστροφα:

[ifiti'tezmas dja'vazun po'li]

[ifiti'tes mazro'tun tisapo'riestus]

[mete'vliθiɛθ'dozmu ceori'tmostu'kozmu]

α) Πώς εξηγείτε τη διαφορά στη φωνητική απόδοση [ifititezmas ..] και [ifitites mazrotun...], στα όρια της λέξης «φοιτητές»;

β) το «εντός μου» μπορεί να έχει μια ακόμη φωνητική απόδοση: [eɪdozmu] και [edozmu]. Πώς λέγονται τα [ɪd] και [d] σε αυτή την περίπτωση, τι σχέση έχουν; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

3) Βρείτε ποια από τα παρακάτω ζευγάρια είναι ελάχιστα ζευγάρια και ποιο φώνημα είναι αυτό που ασκεί διακριτική λειτουργία:

πίρα-μύρα, φορά-βορά, πίνει-πέσει, τροπή-τροφή, ύλη-όλη, είπα-είπε, λύνετε-λύνεται

4) Απαντήστε στις ερωτήσεις που αφορούν το παρακάτω απόσπασμα του άρθρου «Φροντίδα για τη γλώσσα: Αρχαιοκλίτα ρήματα (και μερικά άλλα)», εφημ. Πατρής, <https://archive.patris.gr/articles/245343> 15/07/2013, του Αιμ. Ψαθά* (εκπαιδευτικού)

[...] Λέμε: τέσσερα κιλά, τεσσεράμισι κιλά (όχι τεσσερισήμισι!). Τέσσερις ώρες, τεσσερισήμισι ώρες (όχι τεσσεράμισι ώρες), τριάμισι στρέμματα (όχι τρισήμισι στρέμματα).

Ακόμη δεν λέμε: “όπως το προείπαμε” αλλά “όπως το προαναφέραμε”, διότι το προείπα ανήκει στο προλέγω που σημαίνει προφητεύω.

Όχι καθόταν όρθιος αντί στεκόταν όρθιος.

Όχι κάθομαι αντί κατοικώ.

Όχι κάτσε αντί περίμενε.

Όχι μπράβο αντί για ναι.

Όχι εξ’ ολοκλήρου, με απόστροφο, αλλά εξ ολοκλήρου, χωρίς απόστροφο (αρχαία πρόθεση εκ, και μπροστά από φωνήεν εξ, χωρίς απόστροφο). Παρόμοια και: εξ αντιθέτου, εξ Αθηνών, εξ αμελείας... χωρίς απόστροφο. [...] Αυτά και άλλα ακόμη αταίριαστα ή βάρβαρα πρέπει να αποφεύγει κανείς, για να έχει ευπρέπεια ο λόγος του.

α) Το κείμενο περιέχει ρυθμιστικούς ή περιγραφικούς κανόνες; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

Εντοπίστε την συχνότερη κατηγορία γλωσσικών πράξεων που υπάρχει στο κείμενο. Σας βοηθάει να αιτιολογήσετε την απάντησή σας;

β) Συμβουλευτείτε τα παρακάτω λήμματα για το ρήμα «κάθομαι» για να σχολιάσετε τις εξής παρατηρήσεις του συντάκτη:

Όχι καθόταν όρθιος αντί στεκόταν όρθιος.

Όχι κάθομαι αντί κατοικώ.

Όχι κάτσε αντί περίμενε.

Μπορούμε πράγματι να μιλάμε για λάθη στις παραπάνω σημασίες του «κάθομαι»;

Μπορούμε να μιλάμε με όρους «ευπρέπειας» στον λόγο και «βαρβαρότητας», στο πλαίσιο της περιγραφικής γλωσσολογίας;

Αιτιολογήστε με τη βοήθεια των λημμάτων του «κάθομαι», των γνώσεών σας για την ρυθμιστική και περιγραφική επιστήμη, και αντλώντας από τους παρακάτω όρους (όσους νομίζετε): γλωσσική ποικιλότητα, πολυσημία, ιδιοματισμοί, αξιολογικοί χαρακτηρισμοί, κατάλληλο-ακατάλληλο, σωστό-λάθος.

κάθομαι ρ. αμετβ. αποθ. {μτχ. ενεστ. καθήμενος. κάθισα κ. έκατσα (προστ. κάθισε κ. κάτσε), καθισμένος] 1 . έχω το σώμα μου σε θέση τέτοια. ώστε να στηρίζεται στους γλουτούς ή τους μηρούς, βρίσκομαι σε εδραία θέση: - στην καρέκλα / στο τραπέζι (σε θέση μπροστά από το τραπέζι) / ίσια / στραβά || όπως κάθεσαι, θα στραβώσει η πλάτη σου || ~ οκλαδόν στα γόνατα / ανακούρκουδα αν ι. στέκομαι, είμαι όρθιος 2 . τοποθετώ το σώμα μου σε κάθισμα, σε θέση: παρακαλώ, καθίστε! (ι δεν έχει να καθίσουμε, όλες οι θέσεις είναι πιασμένες || καθίστε. μη στέκεστε όρθιοι! j) (για κάτι που θα προκαλέσει μεγάλη έκπληξη στον ακροατή) αν δεν κάθεσαι, κάτσε, γιατί θα πέσεις κάτω μ' αυτό που θ' ακούσεις! λντ. σηκώνομαι· φρ. (μτφ.)

κάθομαι στον σβέρκο (κάποιου) βλ. λ. σβέρκος 3 . (καταχρ.) στέκομαι: μερικοί βρήκαν θέση. οι υπόλοιποι κάθισαν όρθιοι 4 . κατοικώ, είμαι εγκατεστημένος: -Πού κάθεται: ~ στο Παγκράτι || μόλις πάρω τη σύνταξη, θα πάω να καθίσω στο χωριό συν. διαμένω [...] 9. (η προστ. κάτσε) περίμενε. στάσου: μη φεύγεις. Δεν τέλειωσα ακόμη! || ~ ρε παιδί μου μη βγάξεις θιαστικά συμπεράσματα! || Κάτσε μια στιγμή! Δεν το κατάλαβα αυτό (Λεξικό ΝΕΓ, Γ. Μπαμπινιώτη)

κάθομαι [κάθομε] Ρ αόρ. κάθισα και (προφ.) έκατσα, απαρέμφ. καθίσει και (προφ.) κάτσει, μππ. καθισμένος : **1α.** ακουμπώ κάπου με τα οπίσθια, κρατώντας τη ράχη όρθια και τα πόδια λυγισμένα ή ίσια, ανάλογα με το ύψος στο οποίο βρίσκεται το στήριγμα σε σχέση με το έδαφος ή με το δάπεδο: ~ στην καρέκλα / στο κρεβάτι / καταγής / σταυροπόδι. Ήρθε και κάθισε δίπλα μου. Καθίστε, παρακαλώ, όταν προσφέρουμε σε κπ. θέση. Κάθισε / κάτσε κάτω, επιτακτικά σε κπ. που σηκώνεται για να λάβει το λόγο. (έκφρ.) ~ όρθιος, στέκομαι όρθιος. κάθισε / κάτσε ήσυχα / φρόνιμα, μην ατακτείς κυριολεκτικά και μτφ. σήκω εσύ να κάτσω εγώ, για κπ. που προσπαθεί να πάρει τη θέση κάποιου άλλου. ΦΡ ~ σ' αναμμένα κάρβουνα* / στα καρφιά* / στ' αγκάθια*. ~ στ' αυγά* μου. σήκω σήκω*, κάτσε κάτσε. καθόμαστε πάνω σ' ένα ηφαίστειο*. ~ στο σκαμνί*. || για πουλί που στέκεται κάπου: Τα χελιδόνια κάθονται στα κλαδιά / στα σύρματα. **β.** βρίσκομαι σε ένα χώρο καθισμένος κάπου: ~ στη βεράντα / στο δωμάτιο. || ~ στο παράθυρο, κοντά στο παράθυρο. ~ στο τραπέζι, κάθομαι σε καρέκλα μπροστά στο τραπέζι, κυρίως για να φάω. **2α.** κατοικώ, μένω: Πού κάθεται; ~ στην οδό Πανεπιστημίου / στην ίδια πολυκατοικία με τον αδελφό μου. ~ στην Αθήνα / στο εξωτερικό. **β.** περνώ ένα σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα κάπου: Πόσον καιρό θα καθίσεις στην Αθήνα; Μην καθίσεις πολύ στη φίλη σου. Όλη την ημέρα κάθεται στο σπίτι / στο σχολείο. **3α.** μένω αδρανής, δεν ασχολούμαι με κτ. ή δεν αναλαμβάνω πρωτοβουλία για κτ.: Γιατί κάθεται, πάρε ένα βιβλίο να διαβάσεις. Τι κάθεται και δεν πας στο γιατρό να δεις τι έχεις! || [...] (Λ.Κ.Ν., Ίδρυμα Τριανταφυλλίδη)

5) Προσδιορίστε εάν τα παρακάτω ζευγάρια είναι αντώνυμα, συνώνυμα, υπώνυμα – υπερώνυμα (διευκρινίστε ποιο είναι υπερώνυμο και ποιο υπώνυμο στη σχέση) :

α) μητροκτονία – πατροκτονία

β) φωτιά – πυρκαγιά

γ) ο γέρος μου – ο πατέρας μου

δ) ασθένεια – κόβιντ

ε) άνθρωπος – παιδί

στ) αλμυρός – ανάλατος

Δώστε ένα παράδειγμα από τα συνώνυμα που θα βρείτε που επιβεβαιώνει την παρατήρηση ότι σπάνια θα βρούμε απόλυτα συνώνυμα, δηλαδή α) να ταυτίζονται σε όλες τις σημασίες, β) να είναι συνώνυμα σε όλα τα περιεχόμενα, γ) να είναι αντίστοιχα σε περιγραφική και εκφραστική σημασία. Το συγκεκριμένο που θα αναφέρετε δεν ταυτίζονται ως προς τι;

6) Προσδιορίστε την κατηγορία της γλωσσικής πράξης και εάν είναι έμμεση ή άμεση:

α) Τα λεφτά σου ή τη ζωή σου!

β) Γιώργος: - Θέλετε λίγο νεράκι;

Μαρία: - Ξέρω να φροντίζω τον εαυτό μου, αν θελήσω θα σου πω.

Ελένη: - Ευχαριστώ πολύ.

7) Προσδιορίστε τα μορφήματα των παρακάτω λέξεων με έντονους χαρακτήρες, χαρακτηρίζοντας κάθε μόρφημα ως **α)** πρόθημα, επίθημα, ρίζα/βάση και ως **β)** δεσμευμένο, ελεύθερο, λεξικό, γραμματικό.

α) Είσαι **υπέρ** ή **κατά**;

β) Είναι **υπερόπτης** και **υποτιμά ακατάπαυστα** τους άλλους.

8) Επιχειρηματολογήστε υπέρ της α), της β) ή και των δύο:

α) Το γνωστικό περιεχόμενο είναι το γλωσσικό περιεχόμενο.

β) Το γνωστικό περιεχόμενο είναι το εξωγλωσσικό περιεχόμενο.

9) **Παιδιά στρατιώτες. Δεν συμβαίνει εδώ. Συμβαίνει, όμως, τώρα.**

(Καμπάνια της Διεθνούς Αμνηστίας στους δρόμους της Ελβετίας)

Ποιες είναι οι επικρατούσες επικοινωνιακές λειτουργίες (R. Jakobson) αυτής της καμπάνιας:

10) Προσδιορίστε εάν πρόκειται για μετωνυμία ή μεταφορά:

α) Έφαγα τον τόπο να σε βρω!

β) Έφαγε όλο το ταψί!

γ) Είναι πολύ στα πάνω του!

δ) Διάβασε όλη τη βιβλιοθήκη!

Καλή επιτυχία!